

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti üzrə sərbəstləşən işçilərin məşğulluğunun və sosial dayanıqlığının təmin olunmasına dair PROQRAM

---

1. Proqramın hədəf və məqsədi

ARDNŞ Azərbaycan Respublikasının milli neft şirkəti kimi beynəlxalq aləmdə rəqabət qabiliyyətinin artırılması, fəaliyyətinin səmərəliliyinin təmin edilməsi və aparıcı neft şirkətləri sırasına çıxmaq üçün ardıcıl islahatlar həyata keçirir. Bu islahatlar bir sıra yeni iş yerlərinin açılması, yeni istehsal sahələrinin yaradılması ilə yanaşı, az səmərəli və əhəmiyyətsiz biznes proseslərinin aradan qaldırılması zərurətini də yaradır. Bu tələblər bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinə, nüfuzlu, beynəlxalq audit şirkətlərinin tövsiyələrinə, ARDNŞ-nin risklərin idarə edilməsi siyasətinə uyğun olaraq müəyyən edilir. Az səmərəli və qeyri-effektiv biznes proseslərinin təkmilləşdirilməsi, bir qayda olaraq, idarəetmə strukturunda müəyyən dəyişikliklərin aparılmasını şərtləndirir. Bu dəyişikliklər isə öz növbəsində bir sıra işçi heyətinin əmək şəraitinin şərtlərinin dəyişməsinə və ya sərbəstləşməsinə səbəb olur. Son dövrlərin təcrübəsi göstərir ki, ARDNŞ özünün əsas idarəetmə prinsiplərindən biri olan işçilərin sosial dayanıqlığının təmin edilməsi üçün müxtəlif proqramlar və islahatlar həyata keçirir. Bu islahatlara insan resurslarının idarə olunmasında yeni standartların yaradılması və bu standartlar vasitəsilə sərbəstləşən işçilərin ARDNŞ sistemində iş yerləri ilə təmin edilməsini və müxtəlif proqramlar üzrə müavinətlərin ödənilməsini göstərmək olar.

ARDNŞ cəmiyyətdə sosial layihələrə dəstək verən, eləcə də işçilərinə münasibətdə bilavasitə sosial proqramlar həyata keçirən bir qurum kimi tanınır. Təcrübə göstərir ki, ARDNŞ daima işçilərinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi üçün tədbirlər görmüş, onların sosial dayanıqlığının təmin edilməsi üçün real addımlar atmışdır. Buna misal olaraq, ARDNŞ mühüm əhəmiyyətə malik olan “ARDNŞ-də işçilərin əməyinin ödənilməsinin təkmilləşdirilməsi haqqında” 22.04.2009-cu il tarixli 57/06-19ə nömrəli Əmr-Qərarı, “ARDNŞ-nin müəssisələrində struktur bölmələrin fəaliyyətinin dayandırılması və ya ləğv edilməsi nəticəsində işçilərin sayının və ya ştat vahidlərinin ixtisar edilməsi ilə əlaqədar birdəfəlik müavinətin ödənilməsi barədə” 15 mart 2010-cu il tarixli 46/08-34ə nömrəli Əmr-Qərarı, ARDNŞ-nin qurumlarında və ya onların struktur bölmələrində kütləvi sayda sərbəstləşən, qanunvericiliklə müəyyən edilmiş

qaydada əmək müqavilələrinə xitam verilmiş şəxslərə tərəflərin razılığı ilə ARDNŞ-nin qərarı əsasında müstəsna hal kimi orta aylıq əmək haqqının 5 misli məbləğində birdəfəlik müavinətin ödənilməsi barədə ARDNŞ-nin və ANQSİHİRK-nin 03 iyul 2012-ci il tarixli 81/14-29 nömrəli Əmr-Qərarı qəbul edilmişdir ki, bununla da sərbəstləşən işçiyə əmək haqqının 5 misli miqdarında müavinət ödənilməsini həyata keçirmişdir. Bu proqramdan xeyli sayda işçilər yararlanmış və indiyədək yararlanmaqdadırlar. Məhz bu səbəbdən ARDNŞ sərbəstləşən işçilərinə münasibətdə onların sosial dayanıqlığının təmin olunmasında maraqlıdır və bu tədbirlərin davamlı olması niyyətindədir. Bütün bu tədbirlər sərbəstləşən işçilərin sosial təminatının ödənilməsində və onların yeni iş yerlərinə yönəldilməsində mühüm irəliləyişlərə səbəb olsa da, bu problemin tam və köklü həllinə şərait yaratmır. Odur ki, bu Proqramın ideya hədəfləri ARDNŞ-də mövcud olan proqramlarla yanaşı, sərbəstləşən işçilərlə bağlı işçilərin problemlərinin daha səmərəli həll edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Proqramın əsas məqsədi ARDNŞ tərəfindən göstərilən dəstəyin və ayrılan vəsaitin daha səmərəli təmin edilməsi məqsədilə sərbəstləşən işçilərin sosial təminatını dolğun şəkildə həyata keçirməkdən ibarətdir.

2. Proqramın vəzifələri:

- ARDNŞ üzrə sərbəstləşən işçilərin siyahısının müəyyən edilməsi;
- Sərbəstləşən işçilərə ARDNŞ tərəfindən ayrılacaq qrant vəsaiti hesabına əmək haqqı əvəzinə maddi yardımların verilməsi;
- Sərbəstləşən işçilərin ARDNŞ-də, eləcə də kənar təşkilatlarda yerləşdirilməsi üçün tədbirlərin görülməsi;
- Sərbəstləşən işçilərin məşğulluğunun təmin edilməsi üçün ixtisasartırma kurslarının təşkili;
- Müvafiq təşkilatlar, dövlət orqanları ilə əlaqələrin qurulması;
- Kütləvi İnformasiya Vasitələrində Proqramda qaldırılan məsələlərin işıqlandırılması.

3. Proqramdan faydalananlar: ARDNŞ-nin ləğv olunmuş qurumlarının, eləcə də ştatların ixtisarı nəticəsində sərbəstləşmiş işçiləri. Bundan başqa Proqramdan ARDNŞ-nin törəmə müəssisələri, birgə müəssisələri, ARDNŞ ilə müqavilə münasibətlərində olan digər şəxslər də faydalana bilərlər.

4. Proqramın əhatə dairəsi və tətbiq olunduğu müddətlər:

4.1. Proqram Şirkətinin müəssisə və təşkilatlarının ARDNŞ-nin prezidentinin müvafiq əmri ilə müəyyən edilmiş sərbəstləşən işçilərini əhatə edir;

4.2. Müvafiq sərbəstləşən işçilərə münasibətdə Proqrama qoşulmaq üçün müraciət etmə müddəti və Proqramın qüvvədə olma müddəti ARDNŞ prezidentinin əmri ilə müəyyən edilir.

5. Proqramı həyata keçirəcək icraçı qurum: ARDNŞ-nin bəzi qurumlarının ləğvi nəticəsində sərbəstləşən işçilərin məşğulluğunun və sosial dayanıqlığının təmin edilməsi məqsədilə Proqramın həyata keçirilməsini təşkil edəcək, ARDNŞ-nin 10.08.2012-ci il tarixli, 108 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş "Xeyriyyə, sosial və sponsor yardımı haqqında" SOCARSS-009.2012 standart sənədinin tələblərinə uyğun olaraq qrant vəsaiti hesabına cəlb olunmuş ictimai birlik.

6. Proqram çərçivəsində həyata keçirilən müavinət və güzəştlərin həcmi və təqdim edilməsi qaydası:

Proqrama qoşulan sərbəstləşən işçilərə ödənilən müavinətlər aşağıdakı qaydada həyata keçirilir:

- Sərbəstləşən işçi ARDNŞ-nin "ARDNŞ-də işçilərin əməyinin ödənilməsinin təkmilləşdirilməsi haqqında" 22.04.2009-cu il tarixli 57/06-19ə nömrəli Əmr-Qərarı, "ARDNŞ-nin müəssisələrində struktur bölmələrin fəaliyyətinin dayandırılması və ya ləğv edilməsi nəticəsində işçilərin sayının və ya ştat vahidlərinin ixtisar edilməsi ilə əlaqədar birdəfəlik müavinətin ödənilməsi barədə" 15 mart 2010-cu il tarixli 46/08-34ə nömrəli Əmr-Qərarı, ARDNŞ-nin qurumlarında və ya onların struktur bölmələrində kütləvi sayda sərbəstləşən, qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada əmək müqavilələrinə xitam verilmiş şəxslərə tərəflərin razılığı ilə ARDNŞ-nin qərarı əsasında müstəsna hal kimi orta aylıq əmək haqqının 5 misli məbləğində birdəfəlik müavinətin ödənilməsi barədə ARDNŞ-nin və ANQSİHİRK-nin 03 iyul 2012-ci il tarixli 81/14-29 nömrəli Əmr-Qərarı ilə müəyyən edilmiş proqramlarının (Digər proqramlar) iştirakçısı olmamalıdır;
- Sərbəstləşən işçi Proqrama qoşulmaq məqsədilə AR Əmək Məcəlləsinin 69-cu maddəsinə uyğun olaraq onunla bağlanmış əmək müqaviləsinə xitam verilməsi

barədə niyyətini təsdiq edən sənədləri təqdim etməli və bu Proqramın 1 sayılı Əlavəsində verilmiş Razılaşmanı imzalamalıdır;

- Sərbəstləşən işçilərin Proqrama qoşulmaq üçün müraciət etmə müddəti başa çatanaqədək əmək haqqının və son haqq-hesabının ödənilməsi sonuncu iş yeri üzrə işəgötürən tərəfindən təmin edilir. Sərbəstləşmiş işçi tərəfindən Proqrama qoşulması barədə müvafiq ərizənin hansı tarixdə verilməsindən asılı olmayaraq işçi ilə bağlanmış əmək müqaviləsinə müvafiq müraciət etmə müddəti başa çatdığı tarixdə xitam verilmir.
- Proqrama qoşulmuş sərbəstləşən işçilərə icraçı qurum tərəfindən müvafiq qrant hesabına digər proqramlarda müəyyən edilmiş qaydalara uyğun olaraq həmin işçinin orta aylıq əmək haqqının 50%-i həcmində aylıq müavinət ödənilir;
- Proqrama qoşulmuş sərbəstləşmiş işçilərə ödənilən aylıq müavinət Proqramın qüvvədə olduğu müddət ərzində ödənilir;
- Proqrama qoşulmuş sərbəstləşmiş işçilər rüb ərzində bir dəfə sonuncu iş yerinə heç bir yerdə işləməməsi barədə müvafiq orqandan arayış təqdim etməlidir;
- Proqrama qoşulmuş sərbəstləşmiş işçi hər ay sonuncu iş yeri üzrə müəssisədə qeydiyyat məqsədləri üçün müəssisə tərəfindən təyin olunmuş məsul şəxsə müraciət etmək yolu ilə müvafiq sənədi imzalamalıdır;
- Proqrama qoşulmuş sərbəstləşmiş işçilər iş yeri ilə təmin edildikdə və ya özləri yeni iş yerləri tapdıqda onlar Proqramdan çıxarılır və növbəti aydan onlara verilən müavinətlərin ödənişi dayandırılır;
- Proqram iştirakçılarının könüllü tibbi sığorta üzrə təminatı onlarla bağlanmış Razılaşmanın qüvvədə olduğu müddət ərzində tibbi sığorta müqaviləsinin tələblərinə uyğun saxlanılır;
- Bu bənd ilə müəyyən edilmiş aylıq müavinətlərin işçiyə təqdim edilməsi qaydası icraçı qurum tərəfindən müəyyən edilir və Proqram qüvvəyə mindiyi tarixdən sərbəstləşmiş işçiyə bu barədə məlumat verilir.

7. Proqrama qoşulma qaydası:

Sərbəstləşən işçi Proqrama qoşulmaq üçün ARDNŞ-nin prezidentinin əmri ilə müəyyən edilmiş müraciət etmə müddəti ərzində ərizə ilə sonuncu iş yeri üzrə işəgötürənə müvafiq qaydada müəyyən edilmiş ərizə ilə müraciət etməli və bu Proqrama əlavədə verilmiş formaya uyğun Razılaşmanı imzalamalıdır.

Proqrama AR Əmək Məcəlləsinin 69-cu maddəsi ilə müəyyən edilmiş əsaslarla müraciət etmiş işçilərin (pensiya yaşına çatmış şəxslər istisna olmaqla) qoşulması hüququ vardır.

8. Proqramın üstün xüsusiyyətləri:

Təklif olunan Proqram aşağıdakı əsas xüsusiyyətlərinə görə ARDNŞ-də mövcud olan digər proqramlardan fərqlənir:

- Sərbəstləşən işçilərin sosial təminatının 1 il və daha uzun müddətlik dövrü əhatə etməsi nəzərdə tutulur. Belə ki, ARDNŞ-də mövcud olan digər proqramlar işçilərə əmək haqqının yalnız 5 mislini əhatə edən müavinətin ödənilməsi ilə əhatə olunur;
- Sərbəstləşən işçilər digər proqramlar vasitəsilə aldığı müavinəti aldıqdan sonra onlarla iş aparılır, ixtisasının artırılması və ya məşğulluğunun təmin edilməsi üçün tədbir görülmür və bu işə sonradan əmək qabiliyyətli sərbəstləşən işçilərin bir qisminin işsiz qalmasına gətirib çıxara bilər. Hazırkı proqram vasitəsilə sərbəstləşən işçilərlə daima iş aparılır, sərbəstləşən işçilərin ixtisasları artırılır və yeni iş yerləri təmin olunması üçün davamlı tədbirlər görülür;
- Bu Proqram milli neft şirkəti kimi ARDNŞ-nin davamlı sosial siyasət yeritməsi, şəffaflığının təmin edilməsi kimi üstünlüklərini göstərir.
- İlk dəfə tətbiq olunan bu proqram digər təşkilatlarda da işsizliyin aradan qaldırılması üçün həll yoluna çevrilə bilər.
- Bu Proqramın tətbiqi ARDNŞ-nin sosial siyasətinin təsdiqi rolunu oynamaqla ictimaiyyət arasında populyarlıq qazanacaq və ARDNŞ-yə olan marağı, sosial siyasətinə olan inamı artıracaqdır.

9. Proqram üzrə yerinə yetiriləcək tədbirlər:

Proqramda istifadə edilən metodlar və yanaşma müxtəlifdir:

1. Ümumiləşdirmə və təhlil – a) sərbəstləşmiş işçilərdən ibarət kadr ehtiyatı bazasının yaradılması; b) sərbəstləşən işçilərin mövcud və təklif olunacaq iş yerinin qiymətləndirilməsi; c) sərbəstləşən işçilərin yerləşdirilməsi üçün iş yerlərinin axtarılması; ç) ixtisasartırmaya ehtiyacı olan işçilərin müəyyən edilməsi və onlar üçün təlimlərin təşkili.

2. Komandaların yaradılması – Bu proqrama sərbəstləşən işçilərin də qoşula biləcəyi ixtisası, peşəkarlığı imkanları üzrə komandalar formalaşdırılır. Komandaların fəaliyyətinin əsasları ARDNŞ-nin müvafiq əmri ilə yaradılmış komissiya (məsul qurum) və icraçı qurum tərəfindən müəyyən edilir. Proqramın həyata keçirilməsi üçün müvafiq ixtisaslardan ibarət peşəkar şəxslər də cəlb edilərək komanda halında tədbirlər həyata keçiriləcəkdir.

3. Maarifləndirmə - bu metod vasitəsilə sərbəstləşən işçilərə Proqramın məqsədi, ARDNŞ-nin sosial niyyəti izah olunacaq və təbliğ ediləcəkdir. Bundan başqa, psixoloji yardım, krizis mərkəzləri yaradılacaq və bu işə peşəkar şəxslər cəlb ediləcəkdir. Proqrama qoşulmuş işçilərin maarifləndirilməsi üçün ARDNŞ-nin aidiyyəti müəssisələrində qaynar xətt təşkil edilə bilər.

ARDNŞ-dən layihəyə dəstək:

- ARDNŞ Proqram çərçivəsində həyata keçirilən tədbirlərin və maddi yardımların (aylıq müavinətlərin) ödənilməsi üçün icraçı quruma grant vəsaiti ayrılması;
- ARDNŞ-nin mövcud infrastrukturundan, texniki imkanlarından və mütəxəssislərindən istifadə olunmasında və ixtisasartırma kurslarının təşkil edilməsində icraçı quruma köməliyin göstərilməsi;
- ARDNŞ-də yaranacaq vakansiyalar üzrə işlə təmin olunması üçün hərtərəfli köməliyin göstərilməsi;
- Dövlət orqanları ilə münasibətlərdə icraçı quruma lazımi köməliyin göstərilməsi;
- Proqrama dəstək, kursların təşkili üçün lazımi mütəxəssislərin ayrılması, Proqramın icrası üçün otaqların və ərazinin təqdim edilməsi;
- Sərbəstləşən işçilərin ARDNŞ ilə müqavilə münasibətlərində olan podratçı və subpodratçı şirkətlərdə, birgə müəssisələrdə, müvafiq HPBS üzrə əməliyyat şirkətlərində işlə təmin olunması üçün birgə tədbirlərin həyata keçirilməsi, həmin şirkətlərdə işlə təmin olunması perspektivinin araşdırılması, icraçı qurumun sərbəstləşmiş işçilərdən ibarət bazasından istifadə edilməsi və s. bu kimi tədbirlərdə dəstəyin göstərilməsi

Digər müəssisələr ilə əməkdaşlıq

İcraçı qurum Proqramın təsirini gücləndirmək üçün ARDNŞ-nin struktur bölmələri, işəüzəltmə agentlikləri və aidiyyəti dövlət orqanları ilə əlaqə və əməkdaşlığı təmin edəcəkdir.

Dövlət orqanları ilə əməkdaşlıq qurulması

Proqram çərçivəsində icraçı qurum Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin müvafiq qurumları ilə əməkdaşlıq quracaq, sərbəstləşən işçilərin qeydiyyatına alınması, eləcə də yeni iş yerləri ilə təmin olunması məsələlərində öz köməkliyini göstərəcəkdir.

İxtisasartırma kurslarının təşkil edilməsi

İcraçı qurum sərbəstləşən işçilərin ixtisasının və peşəkarlığının artırılması və məşğulluğunun təmin olunması üçün kurslar keçirəcəkdir və s. tədbir keçiriləcəkdir. Bu zaman kursların təşkilində ARDNŞ mövcud imkanlarından istifadəyə üstünlük verəcəkdir.

10. Hesabat: Proqram ilə bağlı razılaşdırılmış qrafik üzrə hesabatı müvafiq icraçı qurum tərəfindən ARDNŞ-nin bu məqsədlə yaradılmış daimi fəaliyyət göstərən komissiyasına təqdim olunacaqdır.

Fəaliyyətin gedişatına dair hesabat aşağıdakılar daxildir:

- Görülmüş işlər haqqında xülasə;
- Tərəfdaşlarla fəaliyyət və əməkdaşlıq haqqında xülasə;
- Qarşıya çıxmış problemlər haqqında məlumat (əgər varsa) və gələcəkdə oxşar problemlərin yaranmasının qarşısını almaq üçün təkliflər;
- Proqramla bağlı digər məlumatlar.

11. Proqramın monitorinqi və qiymətləndirilməsi:

Hədəf və məqsədlərə nail olmaq üçün Proqramın gedişi hissə-hissə müşahidə olunacaq, hər hissə üzrə nəticələr çıxarılacaq, analizlər aparılacaqdır.

Proqramın icrası müddətində KİV-lə işə də xüsusi diqqət ayrılması nəzərdə tutulub. Proqram çərçivəsində qaldırılmış problemin KİV-lərdə davamlı olaraq işıqlandırılmasına, cəmiyyətin diqqətinə təqdim olunmasına diqqət yetiriləcəkdir.

12. Proqramdan gözlənilən nəticələr və davamlılıq:

Nəticələr	Uğur göstəricisi	Layihədən qabaqkı status
Sərbəstləşən işçilərin müvafiq işlə təmin edilməsi	İşlə təmin olunan işçilərin sayının maksimum çoxluğu	ARDNŞ-də qurumların ləğv edilməsi və ya yenidən təşkil edilməsi nəticəsində işçilərlə əmək münasibətlərinə xitam verilmişdir
Sərbəstləşən işçilərin ixtisasartırma kurslarına göndərilməsi	Müvafiq sertifikatla təmin olunan işçilərin sayının maksimal həddə çatdırılması	İxtisas və peşəkarlığının kifayət qədər olmaması